

शर्वमा कृत्ति वृत्रं मिषत्तयन्यो वृजनेषु विप्रः Varuṇa 6, 68, 3. 9, 87, 3. Es versteht sich, dass einzelne Stellen sowohl unter 1) und 2) fassen; unentschieden bleiben RV. 5, 44, 1. 6, 35, 5. Vgl. वृज. — 3) der Luft-raum Uśēval. — 4) = निराकराण Uṇādik. im Sāmksiptas. nach ÇKDr. — Vgl. im Zend varežēna und varežāna.

2. वृजन् n. वृजन्ती वृजन् पददीप्यत् उत्पातयति पतिषाः die Ushas RV. 1, 48, 5. nach Śā. = वृजन्; wohl coll. Dorf so v. a. die angenie- delten Menschen (neben Thieren und Vögeln). Der Unterschied des To- nes wäre also zufällig.

3. वृजन् 1) adj. (f. वृजन्ती) so v. a. वृजिन Uṇādik. im ÇKDr. अतिष्ठ- द्भी वृजनीषत्तः allegorisch, nach Śā. in der Wolke RV. 1, 164, 9. — 2) m. (krauses) Haupthaar Uṇādik. im ÇKDr. — 3) f. ई Rank, Tücke: अ- रिष्टसो वृजनीर्भिर्जयेम durch Ränke nicht versehrt AV. 7, 50, 7 als v. l. zu RV. 10, 42, 10. Die Bed. von 1. वृजन् wurde bereits nicht mehr ver- standen. — 4) n. eine böse That, Sünde Uṇādik. im ÇKDr. H. 1381 (nach der Lesart des Schol.).

वृजन्त्य (von 1. वृजन्) adj. was in Dörfern u. s. w. wohnt: धर्मा भुवद्- वृजन्त्यस्य राज्ञा RV. 9, 97, 23.

वृजि Siddh. K. 236, a, 11. m. 1) pl. N. pr. einer Völkerschaft P. 4, 2, 131. Burn. Intr. 75. Tāran. 7. Schierfner, Lebensb. 289 (59). Hiouen- thsang 1, 402. fgg. 2, 366. fgg. वृजिगार्हपत्य n. P. 6, 2, 42, Vārt. 1. वृजि f. = वृजन्मि ÇKDr. ohne Angabe einer Aut. — 2) N. pr. eines Mannes LIA. II, 808. fgg.

वृजिक adj. von वृजि 1) P. 4, 2, 131. = वाज्यो भक्तिरस्य 3, 100, Schol. वृजिन (von वर्त्त) Uṇādik. 2, 47. 1) adj. (f. वृजि) a) krumm (AK. 3, 2, 20. H. 1457. an. 3, 421. Med. n. 134. Hal. J. 4, 11); falsch, ränkevoll (Ge- gens. वृजन्, वीत, साधु): पथि RV. 6, 46, 13. गातु 9, 97, 18. पूष्टा 4, 2, 11. मुखानि AV. 7, 56, 4. Personen RV. 3, 34, 6. MBh. 3, 13746. Bhāg. P. 7, 8, 55. अर्ककार Spr. (II) 810. — b) unheilvoll: वृजिना गतिमाप्नोति MBh. 2, 857. — 2) m. (krauses) Haupthaar AK. 3, 4, 10, 111. H. c. 117. H. an. Med. Hal. J. 5, 11. — 3) f. वृजि Ränke, Falschheit, Trug: मा नो विदद्वृजि- ना द्वेष्या या AV. 1, 20, 1. 5, 3, 6. वृजिना v. l. TBr. 3, 7, 5, 13. — 4) n. Siddh. K. 249, a, 8. a) dass. Nir. 10, 41. वृजि मतेषु वृजिना च पश्यन् RV. 4, 1, 17. वृजिना धीतिर्वृजिनानि कृत्ति 23, 8. 2, 27, 3. 5, 3, 11. 12, 5. 7, 104, 13. 10, 87, 15. 89, 8. AV. 1, 10, 3. 11, 8, 20. TBr. 3, 3, 10. तप्यि तस्मै वृजिनानि सन्तु dem werden zur Qual seine eigenen Ränke RV. 6, 52, 2. अत्र नो वृ- जिना शिशोहि 10, 103, 8. — b) Vergehen, Schlechtigkeit, Sünde AK. 1, 1, 4, 1. H. 1381 (nach der Lesart der Hdschr.). H. an. Med. Hal. J. 3, 5. सर्व ज्ञानमनैव वृजिनं संतरिष्यसि Bhāg. 4, 26. वृजिनात्तारयति MBh. 5, 1224. किमिदं वृजिनं सुधु कृतं वै कामलुब्धया 1, 3425. 2, 2582. कृत्वा वृजिनाशनम् Spr. (II) 20. 1438. काञ्चिन् वाचा वृजिनं हि किञ्चिदुच्चारितं मे मनसो ऽभिषङ्गात् MBh. 5, 867. काञ्चिन् वाचा वृजिनं कदाचिदकार्षे ते मनसो ऽभिषङ्गात् 13, 4897. नहि मे वृजिनं किञ्चिद्विद्यते ब्राह्मणोऽपि 389. R. Gorr. 1, 67, 5. 6, 103, 10. वृजिनादस्ते Ragh. 14, 57. वृजिनादस्ति चेदो- ति: Rāśa-Tar. 6, 27. वृजिनार्जितया श्रिया 137. शास्त्रं adj. 1, 102. Bhāg. P. 3, 15, 49. 4, 5, 9. — c) Leid, Unglück: गौरवं कुलम्। वृजिनं नार्हति प्राप्तुम् Bhāg. P. 1, 7, 46. सद्गुणिनश्चिद् 2, 4, 13. विधेहि तन्नो वृजिनादिमा- त्तम् 4, 8, 81. — d) = रक्तचर्मन् H. an. — Vgl. वृञ्.

VI. Theil.

वृजिनवत् (von वृजिन) m. N. pr. eines Sohnes des Kroshṭu, Sohnes des Jadu, Bhāg. P. 9, 23, 29. — Vgl. वृजिनीवत्.

वृजिनवर्तनि adj. krumme Wege gehend, ränkevoll RV. 1, 31, 6.

वृजिनाय् denom. von वृजिन; partic. वृजिनार्यत् trüglisch, falsch RV. 10, 27, 1.

वृजिनीवत् m. N. pr. = वृजिनवत् MBh. 13, 6833. Hariv. 1969. VP. 420. वृण्, वृणोति, वृणुते Vop. in Dhātup. 30, 6 (भृन्ते). वृणोति (प्रोणने) Pat. in Dhātup. 28, 40. Auf das caus. dieser letzteren Wurzel mit वि führt der Comm. व्यवीवृणात् in der Stelle स्थाने रामायणकविर्देवी वाचं व्य° Uttara. 112, 22 (152, 9) zurück, indem er dieses Wort durch एतच्चरि- त्रवर्णनेन प्रीतां चकार erklärt. Wir nehmen keinen Anstand jene Form von वृणोत् mit वि in der Bed. in der Schilderung übertreffen abzuleiten.

1. वृत् (von 1. वृ) 1) adj. einschließend in अणो° und नदी°. — 2) f. Begleitung, Gefolge; Heer: कया शचिष्ठया वृता (न आ भुवत्) RV. 4, 31, 1. उभे वृता संयती सं जयाति 5, 37, 5. ययोरुभे रोदसी नाधसी वृता 10, 65, 5. वृतेव यत्तं वृद्धिर्भिरस्यैः 6, 1, 8. वयं जयेम वृत्तम् 1, 102, 4. 4, 17, 9. अयुद्ध इयुधा वृत्तं मूर् आसति सर्वभिः 8, 45, 3. अस्म वृत्तं इन्द्र मूर्पतीः 1, 174, 2.

2. वृत् (von वर्त्त) 1) adj. am Ende eines adj. comp. in एक°, त्रि°, प- ञ्च°, पुत्र°, विषू°, सु°. — 2) Schluss, Ende; bezeichnet im Dhātup. (z. B. nach 19, 79. 23, 41. 28, 108. 143. 31, 32) den Schluss einer zu einer bestimmten grammatischen Regel gehörenden Reihe von Wurzeln, die in der Grammatik durch die erste Wurzel mit nachfolgendem अ- दि oder प्रभृति kurz angegeben wird. P. 7, 2, 59, Schol.

वृत् 1) partic. s. u. 1. und 2. वृत्. — 2) n. so v. a. धन Naigh. 2, 10 (v. l. कृत्); vielleicht aus वृत्तचय erschlossen.

वृत्तय m. erwählter —, erwünschter Wohnsitz, zur Erkl. von वृत् Nir. 12, 29.

वृत्तचय (वृत् + चय) adj. ein Heer sammelnd: Indra RV. 2, 21, 3. sonach unter 2. चय zu streichen; nach Śā. Sammler des Erwünschten oder Feindeverderber.

वृत्तपत्रा f. eine best. Pflanze, = पुत्रदात्री Rāśa. im ÇKDr.

वृत्ता (von वर्त्त) f. etwa Fortschritt, Bewegung: ता अत्रत व्युनं वीरव- त्ताप समान्या वृत्तया विद्यमा रज्ञः RV. 5, 48, 2.

वृत्तार्चिस् (वृत् + अर्च) f. Nacht H. c. 18.

1. वृत्ति (von 1. वृत्) f. Einzäunung, Zaun, Hecke H. 982. an. 2, 198. Med. t. 38. Hal. J. 2, 135. वृत्तिं तत्र प्रकुर्वति यामुष्टा न विलोक्नयेत् M. 8, 239. वृत्तिमप्याश्रितः शत्रुवध्यः Spr. 2885. वृत्तिमिदं कुरुते कोद्रवाणा समतात् 3311. °भङ्गं कृत्वा Pāṇāt. 248, 2. वृत्तिं चूर्णयित्वा 249, 13. °द्वार 4. प्राचीरं प्राप्ततो वृत्तिः AK. 2, 2, 3. कुम्भा मुगृह्णा वृत्तिः (so ist zu schrei- ben) 7, 18. H. 824. उपवन° Megh. 24. कुरवकवृत्तेर्माधवीमाउपस्य 76.

2. वृत्ति (von 2. वृत्) f. Wahl, Erwählung, ein erwähltes Gnadenge- schenk; = वृणा H. an. 2, 198. Med. t. 38. = वृ AK. 3, 3, 8. H. 1523.

3. वृत्ति fehlerhaft für वृत्ति MBh. 1, 8350 (वृत्ति ed. Bomb.). Rāśa-Tar. 5, 193 (वृत्ति ed. Calc.). für irgend ein anderes Wort in der Bed. mähli und hūz Med. t. 56 (das richtige वृत्ति ebend. 38).

वृत्तिकर (वृत्ति + कर्) 1) adj. Hecken bildend. — 2) m. Flacourtia sapida Roxb. Çaddar. im ÇKDr.

वृत्त (partic. von वर्त्त) 1) adj. a) gedreht, in Schwung gesetzt: Rad RV. 1,